

LUNDS
UNIVERSITET

Institutionen för psykologi
Psykologprogrammet

Självkänsla och anknytning hos elever i gymnasieskolans sista år

Jennie Pybus

Psykologexamensuppsats. 2014

Handledare: Eva Hoff
Examinator: Sven Ingmar Andersson

Tack!

Först och främst vill jag rikta ett varmt tack till alla ni unga vuxna som deltog i studien, bara genom er kunde denna studie bli möjlig. Att möta er öppenhet och tillit rörde mig. Tack också till era engagerade lärare. Tack till min handledare Eva Hoff som delat med sig av sin kunskap och erfarenhet, och gett råd och uppmuntran längs vägen. Tack till alla skickliga kliniker, praktiker och forskare som undervisat oss genom hela utbildningen. Och stort varmt tack till min familj och mina vänner!

Abstract

This study examined self-esteem and attachment among 132 adolescents in their third year of high school. Self-esteem was measured with the self-assessment questionnaires Basic and Earning self-esteem. Attachment was measured using Armsden and Greenberg's self-assessment questionnaire Inventory of Parent and Peer Attachment which measures the attachment quality with mother, father and friends. The results showed that basic self-esteem had a significant moderate relationship with attachment ($r = 0.45$). Girls had significantly lower basic self-esteem and significantly higher earning self-esteem than boys. The four possible combinations of basic and earning self-esteem were found to show significant differences in relation to attachment to father and attachment in general. Significantly more girls than boys had the self-esteem profile 'low basic-high earning' which previous research has found to be associated with poor health. Conclusions of the study are that there is reason to at a greater extent use measures that assess both basic and earning self-esteem as they are able to give a more complex picture of individuals' self-esteem. The study confirms the vast amount of previous research showing that girls have significantly lower self-esteem than boys. Furthermore, the results showed that especially the relationship with the father seems to be related to self-esteem profile, where better relationship with father appears to be linked to healthy self-esteem profiles and vice versa.

Keywords: attachment, self-esteem, correlation study, adolescents, gender differences, IPPA

Sammanfattning

I denna studie undersöktes självkänsla och anknytning hos 132 ungdomar i tredje året på gymnasieskolan. Självkänsla mättes med Forsman och Johnsons självskattningsformulär *Basal och förvärvad självkänsla*. Anknytning mättes med Armsden och Greenbergs självskattningsformulär *Viktiga personer i mitt liv* som mäter relation till mamma, pappa och vänner. Resultaten visade att basal självkänsla hade ett statistiskt signifikant måttligt samband med anknytning ($r = 0,45$). Flickor hade signifikant lägre basal självkänsla och signifikant högre förvärvad självkänsla än pojkarna. Vidare undersöktes de fyra möjliga kombinationerna av basal och förvärvad självkänsla. Det fanns signifikanta skillnader mellan självkänslotyp och anknytning i helskala samt anknytning till pappa. Signifikant fler flickor än pojkar hade självkänslotypen låg basal–hög förvärvad som tidigare forskning funnit ha samband med höga ohälsotal. Slutsatser av studien är att det finns anledning att i större utsträckning använda självkänslmått som mäter både inre och yttre självkänsla då dessa förmår ge en mer sammansatt bild av individers självkänsla. Studien bekräftar en stor mängd tidigare forskning som visar att flickor har signifikant lägre självkänsla än pojkar. Vidare visade resultaten att särskilt relationen till pappa tycks ha betydelse för vilken självkänslotyp man har, där bättre relation till pappa kunde kopplas till hälsosamma självkänslaprofiler och vice versa.

Nyckelord: anknytning, självkänsla, korrelationsstudie, ungdomar, könsskillnader, VIPIL

Inledning

Självkänsla är kanske ett av psykologins och socialpsykologins mest undersökta fenomen. Med grund i en stor mängd forskning förefaller det som att en hög självkänsla skyddar individer vid yttre påfrestningar och minskar risken för depression, annan psykisk ohälsa och psykosociala problem som ensamhet, oförmåga till arbete och risk för missbruk – och vice versa: att en låg självkänsla innebär en ökad risk för dessa lidanden. Vidare används begreppet i stor omfattning även utanför akademien i vardagspsykologiska och populärvetenskapliga sammanhang och är ett vanligt ämne inom självhjälplitteratur.

Något som funnits ha samband med självkänsla är anknytning. En i barndomen etablerad trygg anknytning skyddar liksom hög självkänsla mot psykisk ohälsa och ökar chansen för goda interpersonella relationer och allmän motståndskraft mot påfrestningar. Anknytningsteorin är idag starkt tongivande inom både utvecklings- och vuxenpsykologi, och som förklaring till såväl normala personlighetsvariationer som olika grader av psykopatologi.

Hittills har forskning om självkänsla i stor utsträckning använt sig av globala mått som inte förmår urskilja mellan olika aspekter av självkänsla. Risken med detta är att självkänsla förenklas och att viktiga distinktioner mellan aspekter av fenomenet inte uppmärksammas. Självkänsla kan delas upp i en basal och en förvärvad dimension, och den inbördes relationen mellan dessa två dimensioner har visat sig ha betydelse för personlighetsdrag och fysisk och psykisk hälsa (Blom, 2011; Forsman & Johnson, 1996; Johnson, 2002; Johnson & Blom, 2007).

Föreliggande studie undersöker självkänsla och anknytning hos ett urval ungdomar som går sista året på gymnasieskolan. Genom att använda ett mått som särskiljer mellan basal och förvärvad självkänsla kan denna undersökning ge en mer komplex bild av dessa ungdomars självkänsla, och även koppla olika självkänsletyper till anknytning. På så sätt nås ny kunskap om självkänsla, anknytning och deras relation till varandra.

Självkänsla

Det finns ett betydande antal definitioner av och begreppsbildningar kring självkänsla, liksom ett flertal närliggande termer som exempelvis självbild, självförtroende, självsäkerhet. Dessa begrepp används ibland synonymt med självkänsla och man kan nog våga påstå att det är ett område med betydande risk för begreppsförvirring. I föreliggande studie används termen självkänsla.

Man kan urskilja två huvudsakliga grupper av teoribyggen kring självkänsla. Det ena är det socialkognitiva perspektivet som betonar spegling hos omgivningen och uppfyllande av socialt önskvärda normer som orsaker till hur ens känsla av själv kommer att bli. Om en individ blir positivt speglad av den sociala kontext denne tillhör, kommer denna således att ha hög självkänsla, liksom omvänt. Har individen socialt önskvärda egenskaper uppmuntras detta och stärker självkänslan, och vice versa. Exempel på tongivande företrädare för det socialkognitiva perspektivet är Baumeister, James, Mead, Cooley och Harter.

Det andra är ett mer individualpsykologiskt, psykodynamiskt och/eller anknytningsteoretiskt synsätt, där en grundläggande självkänsla anses uppstå i den tidiga interaktionen med de mest betydelsefulla nära andra, och att denna grundläggande självkänsla i viss mån styr hur man exempelvis reagerar på senare social spegling (Johnson, 2003). En tidigt etablerad känsla av en själv som älskvärd, sedd och tillfredsställd kommer med andra ord att påverka hur denna person agerar i sin sociala kontext, med en större trygghet och chans att bli accepterad och fungera väl med andra. De två teoretiska huvudperspektiven utesluter rimligen inte varandra helt, men utgör ändå två olika grundperspektiv på hur självkänsla uppkommer.

Johnson (2003) företräder ett psykodynamiskt perspektiv på självkänsla, och menar att upplevelsen av tillfredsställelse och trygghet i tidig barndom skapar grunden för en hög basal självkänsla, som skyddar mot bland annat depression och utbrändhet. God självkänsla gynnas av trygg anknytning (Johnson, 2003). Utöver den basala självkänslan finns en annan distinkt dimension av självkänsla, förvärvad självkänsla, som påverkas av ens prestationer och aktiva strävan att uppnå mål och att få andras bekräftelse (Forsman & Johnson, 1996). Basal självkänsla definieras av Forsman och Johnson (1996) som individens libidinösa och aggressiva drifter, de definierar vidare förvärvad självkänsla som den genom kompetens och andras bekräftelse ”förtjänade” dimensionen av självkänsla. Relationen mellan basal och förvärvad självkänsla avgör vilken ’självkänslotyp’ en individ har. Termerna och beskrivningarna i tabell 1 är hämtade från Johnson (2002). Styrkan i denna teoretiska och empiriskt belagda modell är att hänsyn tas till båda dimensionerna av självkänsla vilket ger en mer komplex och problematiserande bild av vad som är benigt och malignt beträffande självkänsla. Rosenberg’s Globala självkänslaskala korrelerar högt ($r = 0,85, p < 0,001$) med basal självkänsla, men inte alls med förvärvad självkänsla ($r = 0,05, p > 0,05$) (Forsman & Johnson, 1996). Självkänslotypen *Striving*, med låg basal och hög förvärvad självkänsla, har kopplats till signifikant högre ohälsotal och risk för utbrändhet (Blom, 2011; Johnson, 2002). Med Rosenbergs mått skulle en individ med denna självkänslaprofil troligen inte skilja sig

mycket från en person som har låg basal och låg förvärvad (Renouncing) självkänsla. Forsman och Johnsons skalor förmår med andra ord urskilja mellan subgrupper inom hög och låg självkänsla, och detta kan vara viktigt beträffande vilka riskfaktorer som föreligger för dessa olika subgrupper.

Tabell 1

Matris över de fyra olika kombinationerna av basal och förvärvad självkänsla.

	Hög förvärvad självkänsla	Låg förvärvad självkänsla
Hög basal självkänsla	Typ 1 – <i>Enhancing</i> Avspända Högpresterande Uppskattar utmaningar	Typ 3 – <i>Maintaining</i> Avspända Nöjda som de är
Låg basal självkänsla	Typ 2 – <i>Striving</i> Ängsliga Konfliktfyllda Högpresterande	Typ 4 – <i>Renouncing</i> Ängsliga Ger lätt upp Undviker utmaningar

Föreliggande studie utgår från de psykodynamiska teorierna om hur självkänsla utvecklas, med särskild tonvikt på Forsmans och Johnsons modell över basal och förvärvad självkänsla.

Könsskillnader i självkänsla.

En omfattande metaanalys har visat att män har högre självkänsla än kvinnor, och att denna skillnad är som störst i mellan- och senadolescensen, med andra ord mellan 15-18 års ålder (Kling, Hyde, Showers & Buswell, 1999).

Att mäta självkänsla.

Liksom är fallet med alla subjektivt upplevda fenomen, är självkänsla inte okomplicerat att mäta. De flesta metoder använder sig av någon typ av självrapportering, ofta i form av självskattningsformulär. Fördelarna är att det är ekonomiskt, lättadministrerat och innebär en möjlighet att undersöka ett större urval än vid exempelvis intervjuer (Eliasson, 2013).

Nackdelarna är att risken för att respondenterna påverkas av social önskvärdhet och svarar så som de tror att forskaren vill och/eller som är det önskvärda enligt de sociala normer som

råder i respondentens sociala kontext, så kallad social desirability bias (Shaughnessy, Zechmeister & Zechmeister, 2011). Ur ett psykodynamiskt perspektiv är det också möjligt att föreställa sig att respondenter påverkas av omedvetna försvarsmekanismer som för att skydda jaget ger en på medveten nivå högre skattning av ens självkänsla, just för att den kanske i själva verket är bräcklig (Johnson, 2003). Detta liknar hur man inom psykodynamisk teori beskriver att personer med narcissistisk problematik fungerar, då självvärderingen till synes är hög men egentligen bara kompenserar för grundläggande brister i självkärleken som det vore starkt hotfullt och smärtsamt för jaget att komma i kontakt med (Sigrell, 2000).

Vidare har i jämförelsen av självkänsla i olika kulturer uppmärksammats att exempelvis nordamerikaner och européer har högre självkänsla än japaner, kineser och koreaner (Harter, 2006). Forskare har föreslagit att detta beror på att de olika kulturerna har olika normer och ideal, där den amerikanska kulturen är mer individualistisk och uppmuntrar stolthet och självhävdande på ett sätt som i vissa asiatiska länder, som generellt värderar det kollektiva framför det individuella, vore tabu. Det är rimligt att tänka sig att den rapporterade lägre självkänslan i dessa kulturer inte speglar en faktiskt mer negativ känsla för sig själv än vad exempelvis amerikaner har, utan snarare visar på svårigheterna att fånga sådana subjektiva fenomen som självkänsla är. Studier som visar att självkänslan hos svenska barn och ungdomar ökat de senaste decennierna, kan på liknande sätt ifrågasättas då betoningen på individualistiska värden möjligen ökat i Sverige under denna period. Dessa begränsningar hos självskattningsformulär bör hållas i åtanke när man tolkar resultat från studier som använder sig av dem, men icke desto mindre innebär de en möjlighet att undersöka betydligt större urval än vad som vore möjligt med kvalitativa metoder (Eliasson, 2013).

Anknytning

Anknytningsteorin, utvecklad av Bowlby och Ainsworth under 1950-talet och framåt, utgår från människans medfödda benägenhet att skapa och upprätthålla starka affektiva band till nära andra. De relationsskapande aktiviteterna är inte enbart sekundära som effekt av ett behov av mat och fysisk trygghet, utan närheten har ett primärt värde för individen (Bowlby, 1958). Under anknytningsprocessen skapas *inre arbetsmodeller* av både individen själv och andra – mentala representationer som utgör ett slags filter eller ramar för hur man sedermera kommer att tolka sig själv, andra och omvärlden (Bowlby, 1969; Bowlby, 1973). Detta fokus på inre representationer liknar det inom objektrelationsteori, men anknytningsteorin lägger större vikt vid de verkliga interaktionerna med nära andra än som i objektrelationsteori där

barnets fantasier om dessa nära andra tillmäts stor betydelse (Broberg, Granqvist, Ivarsson, Risholm & Mothander, 2006). Denna process är som mest aktiv under barnets första två till tre levnadsår (Broberg et al., 2006). Ainsworth urskiljde genom sina omfattande empiriska undersökningar av små barn tre huvudsakliga anknytningsstilar: den trygga, den (otrygga) ambivalenta-motspänstiga och den (otrygga) undvikande (Ainsworth, Blehar, Waters, & Wall, 1978; Broberg et al., 2006). Då anknytningspersonen eller personerna är tillgängliga, svarar väl på barnets behov och samtidigt uppmuntrar barnet att våga utforska och utveckla sin självständighet, utvecklas i regel en trygg anknytning. Denna trygga anknytning leder till en grundläggande känsla av sig själv som kapabel och trygg och en benägenhet att känna tilltro och närhet till andra (Bowlby, 1977). Om anknytningspersonerna inte i tillräcklig mån förmår hjälpa barnet att hantera sina affekter och behov, kan anknytningen bli otrygg och prägla barnets syn på sig själv som antingen hjälplös och beroende eller orimligt självtillräckligt, och av andra som opålitliga och bristande.

Anknytning i senadolescensen

I föreliggande studie är deltagarna elever på tredje året på gymnasieskolan och de flesta är 18 år. De befinner sig på gränsen mellan ungdom och vuxenliv. Individuationsprocessen i relation till anknytningspersonerna är aktiv, nu ska tonåringen mer och mer stå på egna ben. Teoretiskt är det rimligt att denna separationsprocess underlättas av en trygg anknytning, och det har visats i flera empiriska studier (Collins & Read, 1990; Fraley & Davis, 1997). En tryggt anknuten tonåring kan, på liknande sätt som i tidigare åldrar, både våga sig ut på egen hand och känna sig säker på att kunna återvända till föräldrarna som trygg bas när det behövs. Alltmer förmår den tryggt anknutna tonåringen själv reglera sina affekter och klara av krävande situationer. För en otryggt anknuten tonåring blir individuationsprocessen besvärligare. Självreglerande funktioner har inte internaliserats i samma utsträckning som hos tryggt anknutna, med den naturliga följderna att vuxenlivets påfrestningar kan bli svårare att hantera.

Något som i flera studier funnits ha samband med otrygg anknytning hos unga vuxna är svårighet att välja yrke, vilket ter sig rimligt med tanke på den självständighet som krävs för ett sådant stort beslut (Vignoli, 2009; Downing & Nauta, 2010; Braunstein-Bercovitz, Benjamin, Asor & Lev, 2012; Mojgan, Abdul Kadir, Noah & Hassan, 2013).

Den vanliga föreställningen att föräldrars betydelse i tonåren minskar till förmån för vänner, har inte visat sig stämma i forskning (Harter, 2006).

Anknytningsmönstrens stabilitet över livsloppet

Dessa föreställningsmönster om sig själv och andra har en benägenhet att kvarstå genom livet (Bowlby, 1988). Olika studier har funnit att det anknytningsmönster ett 12-månaders barn visar, i stor utsträckning kan förutsäga vilket anknytningsmönster barnet kommer att visa vid sex års ålder (Main & Cassidy, 1988; McCormick & Kennedy, 1992; Wartner, Grossmann, Fremmer-Bombik & Suess, 1994). Det finns flera tänkbara orsaker till att mönstren tenderar att kvarstå. För det första är det sannolikt att anknytningspersonerna har ett liknande sätt att bemöta barnet både tidigt och senare i utvecklingen (Bowlby, 1988), för det andra uppstår interaktiva processer mellan barnet och andra, där exempelvis ett otryggt barn genom ängslighet och klängighet olyckligt nog kan upplevas som jobbigt eller krävande för både vänner och vuxna som i gensvar kanske begränsar närheten eller rentav avvisar barnet. Detta innebär en bekräftelse på det otrygga barnets föreställningar om att inte vara värdefull och att riskera att bli lämnad, och en självuppfyllande dynamik i relationsmönstren kan således uppstå. De inre arbetsmodellerna påverkar tolkningen av nya erfarenheter. De är dock inte helt determinerade från den tidiga barndomen, utan modifieras också genom nya erfarenheter en individ gör. I kliniska sammanhang är det just detta man arbetar med i de flesta former av psykoterapi, att ompröva och utmana de negativa föreställningar om en själv och andra som leder till psykisk ohälsa och sociala och interpersonella problem. Det var också Bowlbys förhoppning att anknytningsteorin skulle komma att påverka och utveckla klinisk verksamhet.

Prevalensstudier visar att andelen tryggt anknutna individer i en nordamerikansk population är omkring 65 % och andelen otryggt anknutna omkring 35 % (Berk, 2007). Otrygg anknytning har visat sig ha ett samband med psykisk ohälsa, exempelvis depressioner (Sund & Wichström, 2002). Forskning visar att föräldrarnas eget anknytningsmönster i stor utsträckning (mellan 60 och 85 %) överförs till de egna barnen (Ein-Dor, Mikulincer, Doron & Shaver, 2010). Ur såväl kliniskt som folkhälsovetenskapligt hänseende finns med andra ord goda skäl att skapa förutsättningar för fler föräldrar att etablera en trygg anknytning till sina barn. Det finns idag starkt stöd i forskning för att man genom preventiva eller tidiga insatser kan minska risken för att en förälder med otrygg anknytning ”för vidare” detta till barnet, vilket i sin tur kan minska barnets risk för att utveckla psykisk ohälsa och svårigheter i sina relationer – livet genom (Bakermans-Kranenburg, van IJzendoorn & Juffer, 2003).

Distinktionen mellan relationen till mamma och pappa

Bowlby menade att barnet inriktade sitt anknytningsbeteende särskilt på den *primära* anknytningspersonen, och kallade detta fenomen ’monotropi’, oftast var det den som i tidig

ålder hade mest kontakt med och omvårdnasansvar för barnet (Bowlby, 1958). I praktiken var detta ofta barnets mamma, men det är inte naturgivet utan helt enkelt en konsekvens av att mamman var den barnet hade mest kontakt med. Även om barnet kunde etablera anknytningsrelationer till andra än mamman/den primära anknytningspersonen, ansåg Bowlby att den primära anknytningsrelationen hade en avgörande roll i att skapa kvaliteten i barnets anknytning (Bowlby, 1958). Forskare har senare intresserat sig för betydelsen av anknytningen till pappan, och funnit att denna påverkar barnets anpassningsförmåga (Easterbrooks & Goldberg, 1984; Lamb & Stevenson, 1978; Main & Weston, 1981). Traditionellt har i forskning anknytning till föräldrarna mätts i en gemensam skala för båda föräldrar, exempelvis Armsden och Greenberg (1987) som dock sedermera utvecklade detta till att omfatta separata skalor för mamma och pappa, vilket är den version som används i föreliggande studie.

Anknytningens samband med psykisk ohälsa, relationer och fungerande i arbetslivet i vuxen ålder

Upprepade studier har visat ett tydligt samband mellan otrygg anknytning och utvecklande av psykopatologiska symtom såsom exempelvis depression och ångest, och på grund av varaktigheten i en individs anknytningsstil kvarstår denna ökade benägenhet för psykisk ohälsa även i vuxen ålder Armsden, McCauley, Greenberg, Burke & Mitchell, 1990; Beatson & Taryan, 2003; Oakley-Browne, Joyce, Wells, Bushnell & Hornblow, 1995; Wei, Russell & Zakalik, 2005).

Olika forskare har även funnit att otrygg anknytning innebär svårigheter i nära relationer i vuxenlivet, inte minst i romantiska relationer (Alfasi, Gramzow & Carnelley, 2010; Collins & Read, 1990; Collins, Ford, Guichard & Allard 2006; Hazan & Shaver, 1987; Sperling & Berman, 1991). Hazan och Shaver (1987) identifierade tre anknytningsmönster hos vuxna: trygg, ängslig/ambivalent och undvikande, jämförbara både i prevalens och i karaktär med de Ainsworth urskiljt hos små barn (Ainsworth et al., 1978). Som exempel på populariseringen och spridningen av teorier om anknytningsmönstrets betydelse i vuxenlivet kan nämnas självhjälpslitteratur för att förstå sitt sätt att fungera i kärleksrelationer, som den svenska *Hemligheten – Från ögonkast till varaktig relation* av Josefsson och Linge, och den amerikanska *Attached: the new science of adult attachment and how it can help you find – and keep – love* av Levine och Heller (Josefsson & Linge, 2008; Levine & Heller, 2011).

Hazan och Shaver (1990) fann vidare att de tre anknytningsstilarna hos vuxna hade en tydlig koppling till hur man fungerade på sitt arbete. Otryggt anknutna med ängslig-

ambivalent-mönstret uppgav att deras kärleksrelationer 'störde' dem i arbetet, och att de var rädda för att misslyckas. Individerna med undvikande anknytningsstil använde ofta arbete som ett sätt att 'slippa' nära relationer. Tryggt anknutna var mer tillfredsställda med sitt arbete än de otrygga, och kunde samtidigt ha interpersonella relationer och inte vara överdrivet styrda av rädsla för misslyckande.

Att mäta anknytning

Anknytning kan mätas i tidig ålder med metoden *Främmandesituationen (Strange Situation Procedure)* (Ainsworth et al., 1978). Det har även utvecklats olika sätt att mäta anknytningsstil hos vuxna, exempelvis med den av anknytningsforskaren Mary Main utvecklade *Anknytningsintervjun (Adult Attachment Interview)* (Broberg et al., 2008). Särskilda mått för ungdomar har också utvecklats, som självskattningsformuläret *Viktiga personer i mitt liv (VIPIL)* av Armsden och Greenberg (1987), vilket är det mått föreliggande studie använder. Liksom ovan behandlats under rubriken *Att mäta självkänsla*, finns det alltid svårigheter att mäta subjektivt upplevda fenomen, och att via självskattningsformulär ange hur man upplever sin relation till sina föräldrar och andra nära är, liksom självkänsla, något som kan kompliceras av benägenheten att svara socialt önskvärt eller av psykologiska försvarsmekanismer hos individen (Johnson, 2003; Shaughnessy, Zechmeister & Zechmeister, 2011).

Självkänsla och anknytning

De respektive processerna att utveckla självkänsla och anknytning berör båda individens utveckling av inre representationer av sig själv och andra. Dessa representationer förefaller vara tämligen stabila över tid och påverkar individens psyke, relationer till andra och psykosociala funktionsnivå. Såväl trygg anknytning som god självkänsla verkar ge en grundtrygghet som skyddar individen från att utveckla psykopatologiska processer vid yttre påfrestningar, samt göra relationer till andra människor lättare och mer präglade av lust än oro för att bli lämnad eller kvävd. Dessa teoretiska likheter har föranlett genomförandet av empiriska studier i syfte att undersöka förhållandet mellan självkänsla och anknytning, exempelvis Cassidy (1988) som fann att tryggt anknutna barn hade högre självkänsla. Detta verkar gälla även för ungdomar i senadolescensen, vilket visats i ett flertal studier (Armsden & Greenberg, 1987; McCormick & Kennedy, 1994; Paterson, Pryor & Field, 1995; Rice, 1990).

Sammanfattning och syfte

Det finns ett ansevärt forskningsunderlag som visar att det finns ett samband mellan självkänsla och anknytning. Då både anknytning och självkänsla funnits ha samband med bland annat psykisk hälsa, positiva relationer till andra och en 'buffert' mot påfrestande livshändelser, har studier som undersöker detta en klinisk och folkhälsovetenskaplig relevans. Många studier använder sig av globala och/eller prestationsinriktade självkänslmått och förmår inte urskilja de två aspekterna basal och förvärvad självkänsla, som Johnson och Forsman identifierat. Författarens mening är att Johnson och Forsmans självkänslskalor kan ge en mer komplex bild av individers självkänsla än många av de vanligare använda självkänslmåten.

Syftet med föreliggande studie är att undersöka självkänsla och anknytning samt relationen mellan dem. Följande frågeställningar kommer att undersökas:

1. Finns det ett samband mellan basal självkänsla och trygg anknytning?
2. Finns det ett samband mellan förvärvad självkänsla och trygg anknytning?
3. Finns det könsskillnader i självkänsla?
4. Finns det könsskillnader i anknytning?
5. Hur ser fördelningen av de fyra självkänsletyperna ut i samplet?
6. Finns det skillnader i anknytning beroende på vilken självkänslotyp man tillhör?
7. Finns det några könsskillnader i fördelningen i de fyra självkänsletyperna?

Med utgångspunkt i tidigare forskning formuleras följande hypotes: det föreligger ett positivt samband mellan basal självkänsla och trygg anknytning.

Metod

Föreliggande studie ingår i ett övergripande forskningsprojekt vid Lunds universitet om barns och ungas självkänsla.

Deltagare

Totalt deltog sex gymnasieskolor med sammanlagt åtta kursgrupper i studien. Samtliga respondenter gick i gymnasieskolans tredje år. Av totalt 169 elever deltog 132 (varav 87 flickor, 44 pojkar samt en som ej angett kön) i undersökningen. En övervägande del av de deltagande skolorna var mindre, privat drivna skolor.

Bortfall

Deltagandekvoten var 78,1 %. Tjugo procent (34 elever) bortföll på grund av frånvaro (sjukdom, ledighet eller ogiltig frånvaro) vid testtillfället, 1,8 % (tre elever) valde att inte delta. Ytterligare 5,3 % (nio elever) bortföll då deras formulär var ofullständiga. Det slutliga samplet på vilket de statistiska analyserna gjordes omfattade därmed 123 elever, varav 67,5 % flickor och 32,5 % pojkar.

Instrument

För att mäta självkänsla användes instrumenten *Basal självkänsla* och *Förvärvad självkänsla*. Måttet *Viktiga personer i mitt liv (VIPIL)* användes för att skatta deltagarnas anknytningstrygghet. Kön, födelseår och språk efterfrågades på studiens framsida (Bilaga A). Notera att frågan om språk inte undersöks närmare i föreliggande uppsats, men då datainsamlingen skedde inom ramen för *Jag tycker jag är*-projektet inhämtades denna information för analyser i kommande studier.

Basal självkänsla och förvärvad självkänsla

Dessa två skalor utvecklades av Johnson och Forsman och mäter två från varandra distinkta aspekter av självkänsla (Forsman & Johnson, 1996). Originalversionen omfattar 45 respektive 37 items i form av påståenden med en femgradig likertskala. I föreliggande studie användes en förkortad variant (förkortad av Johnson själv) med 13 items i de två respektive skalorna. En del items modifierades av författaren språkligt för att bättre passa ungdomar, se bilaga B.

Reliabilitet. Cronbach's alpha är 0,86 för basal självkänsla och 0,79 för förvärvad självkänsla (Johnson, 2010).

Validitet. Basal självkänsla har framgångsrikt validerats mot Rosenberg's och Coopersmith's självkänslmått, samt mot personlighetsfaktorerna neuroticism och extraversion (Johnson & Forsman, 1996). Förvärvad självkänsla kunde valideras genom sitt samband till resultat på Typ A-personlighets-måttet Jenkins' Activity Survey (JAS), liksom

till Need for Achievement-innehåll på det projektiva testet Thematic Apperception Test (TAT) (Johnson & Forsman, 1996).

Viktiga personer i mitt liv (VIPIL)

Självskattningsinstrumentet *The Inventory of parent and peer attachment* (IPPA) utvecklades 1987 av Armsden och Greenberg och mäter ungdomars anknytningstrygghet (Armsden & Greenberg, 1987). I föreliggande studie användes Philip Hwangs svenska översättning av formuläret, *Viktiga personer i mitt liv* (VIPIL). Urvalet som IPPA utvecklades på var ungdomar mellan 16 och 20 år, men det har även använts på yngre personer (ner till 12 år).

VIPIL har 75 items på en femgradig likertskala. De är indelade i tre delar som omfattar 25 påståenden vardera rörande respondentens relation till sin mamma, sin pappa respektive sina vänner. Värt att notera är att VIPIL inte klassificerar respondenternas anknytningsstilar enligt Ainsworths klassiska kategorier, utan ger ett mått den allmänna kvaliteten och graden av trygghet i relationen till mamma, pappa och vänner.

Reliabilitet. Test-retest-reliabiliteten för ett urval med 27 18- till 21-åringar var 0,93 för föräldraskalorna och 0,86 för vännerskalan (Armsden & Greenberg, 1987). Intern reliabilitet angivet i Cronbach's alpha var för mamma-skalan 0,87, för pappa-skalan 0,89 och för vänner-skalan 0,92 (Armsden & Greenberg, 2009).

Validitet. VIPIL har framgångsrikt validerats mot ett flertal andra mått, exempelvis Tennessee Self Concept Scale och Family Environmental Scale (Armsden & Greenberg, 1987). Mindre trygg föräldraanknytning kunde i en studie relateras till depressiva symtom hos 10 - 16-åriga psykiatripatienter (Armsden, McCauley, Greenberg, Burke, & Mitchell, 1991). Ungdomar med tryggare föräldraanknytning rapporterade i en annan studie mindre konflikter med föräldrar och mindre ensamhet (Armsden, 1986). Mått på VIPIL har kunnat kopplas till ett antal personlighetsvariabler. Trygg anknytning korrelerar med stabil självkänsla, livstillfredsställelse och affektiv status (depression, ångest, ensamhet) (Armsden & Greenberg, 1987).

Demografisk blankett

Den demografiska blanketten (Bilaga A) efterfrågade deltagarnas kön, födelseår och vilket eller vilka språk de talar hemma.

Procedur

Undersökningen begränsades av praktiska skäl till kommuner inom Skåne län. En variation mellan typ av gymnasieprogram och socioekonomisk status för kommunerna eftersträvades i urvalet. Rektorer för ett 30-tal enligt ovan utvalda skolor kontaktades med ett informationsbrev (Bilaga C). Då det handlade om elever i tredje året på gymnasieskolan bedömdes att de själva kunde välja att delta eller inte, och således inhämtades inte heller något godkännande från vårdnadshavare.

Författaren själv administrerade datainsamlingen i varje deltagande klass under oktober och november år 2013. Det betonades för eleverna att deras deltagande var frivilligt och deras svar anonyma. Undersökningen tog omkring 45 minuter.

Databearbetning

De statistiska analyserna av insamlad data gjordes med hjälp av *Statistical Package for the Social Sciences* (SPSS), version 22. Om en deltagare hade missat att fylla i högst ett av 13 påståenden på delskalorna Basal respektive Förvärvat självkänsla, och/eller högst två av 25 påståenden på delskalorna i VIPIL, ersattes detta med deltagarens medelvärde på berörd delskala.

För att besvara studiens hypotes samt frågeställning 1 och 2, undersöktes sambandet mellan de olika variablerna genom bivariat korrelationsanalys och angavs med måttet Pearsons korrelationskoefficient (r). Sambandens styrka definierades enligt Cohens riktlinjer som svaga mellan 0,10 till 0,29, måttliga mellan 0,30 till 0,49 och starka mellan 0,50 och 1,00 (Aron, Aron & Coups, 2008).

Genom enskilt t-test för oberoende stickprov undersöktes huruvida det förelåg könsskillnader för de undersökta variablerna (frågeställning 3 och 4). Förutsättningar för t-test förelåg, det var dock betydligt fler flickor (83) än pojkar (40) som deltog men t-test bedömdes ändå vara robust nog, och mer tillförlitligt än det motsvarande ickeparametriska testet Mann-Whitney. För de könsskillnader som var statistiskt signifikanta beräknades effektstorlek i Cohen's d . Effektstorleken definieras som liten vid 0,20, måttlig vid 0,50 och stor vid 0,80 (Pallant, 2013).

För att besvara frågeställning 6 användes ANOVA då förutsättningar förelåg för detta på förutom att fördelningen i relationspoäng på mamma och vänner för några självkänsletyper avvek från normalfördelning. Kruskal-Wallis utfördes därför för att försäkra svaren på

ANOVAn, och de båda metoderna gav jämförbara resultat. Effektstorleken anges i partial eta squared och bedöms enligt Cohens kriterier som liten vid 0,01, måttlig vid 0,06 samt stor vid 0,14 (Pallant, 2013). Post-hoc-testet Tukey HSD användes för att identifiera var de signifikanta skillnaderna fanns. För att besvara frågeställning 7 användes Chitvå-test för oberoende. Enligt Cohens kriterier (Pallant, 2013) definieras effektstorleken som liten vid *phi*-värde på 0,10, måttlig vid 0,30 och stor vid 0,50.

Etik

Det övergripande projekt denna studie omfattas av gjorde då det inleddes en etikansökan till Regionala etikprövningsnämnden i Lund. Nämnden bedömde att projektet inte hade sådana etiska dilemman att en prövning behövde göras.

Vid administreringen betonade författaren att deltagandet var frivilligt och anonymt. Eleverna uppmanades att vända sig till lärare eller skolhälsovården om de kände att frågorna väckte jobbiga tankar och känslor. Författaren tog också upp att denne var medveten om att alla inte har en mamma och pappa som är i livet, är närvarande, samt att man ju kan ha två mammor eller två pappor eller andra typer av familjebildningar. Deltagarna uppmanades att välja de två föräldrafigurer som de kände haft mest inflytande i deras liv, och att förståelse fanns för att alla inte har två sådana personer i sitt liv.

Endast deltagarnas kön, ålder och vilket eller vilka språk de talar med sina föräldrar efterfrågades. Skolans namn var frivilligt att uppge, och används inte i några analyser.

Resultat

I tabell 2 presenteras deskriptiva data i form av medelvärde, standardavvikelse, median, minimum- och maximum-tal samt Cronbach's alpha för hela samplet som hade kompletta formulär ($n = 123$).

Tabell 2

Deskriptiva data. Medelvärde, standardavvikelse, median, min-max samt Cronbach's alpha för samplet ($n = 123$).

	<i>M (SD)</i>	Median	Min-Max	Cronbach's alpha
Basal självkänsla	48,7 (8,1)	49,0	25-63	0,85
Förvärvad självkänsla	48,2 (7,0)	48,0	28-65	0,78
Relationer, helskala	291,2 (36,9)	292,0	193-372	0,95
Relation till mamma	100,5 (15,3)	104,0	51-125	0,93
Relation till pappa	89,1 (21,9)	93,0	38-125	0,96
Relation till vänner	101,7 (12,6)	103,0	64-124	0,92

Fråga 1. Finns det ett samband mellan basal självkänsla och trygg anknytning?

I tabell 3 anges korrelationsmått för de variabler som undersöks i studien. Hypotesen att det finns ett positivt samband mellan basal självkänsla och anknytning, bekräftades. Sambandet är måttligt ($r = 0,45$, $p < 0,001$). Korrelationskoefficienterna varierade från svaga till måttliga. Sambandet mellan basal självkänsla och relation till mamma var svagt ($r = 0,25$, $p < 0,001$), sambanden mellan basal självkänsla och relation till pappa samt mellan basal självkänsla och relation till vänner är måttliga ($r = 0,32$ respektive $r = 0,46$, $p < 0,001$).

Fråga 2. Finns det ett samband mellan förvärvad självkänsla och trygg anknytning? Det finns inget signifikant samband mellan förvärvad självkänsla och trygg anknytning, se tabell 3.

Tabell 3

Korrelationsmatris. Samband mellan självkänsla och relationer, angivna med korrelationskoefficienten r.

	Basal	Förvärvad	Relationer	Mamma	Pappa	Vänner
Basal självkänsla	-	-0,11	0,45***	0,25***	0,32***	0,46***
Förvärvad självkänsla		-	0,02	0,06	-0,14	0,03
Relationer på helskalan	-	-	-	0,75***	0,83***	0,57***
Relation till mamma	-	-	-	-	0,41***	0,27***
Relation till pappa	-	-	-	-	-	0,20*
Relation till vänner	-	-	-	-	-	-

*Not. * $p < 0,05$; *** $p < 0,001$*

Fråga 3. Finns det könsskillnader i självkänsla?

I tabell 4 redovisas könsskillnader beräknade med t-test för basal och förvärvad självkänsla, anknytning på helskalenivå samt för delskalorna mamma, pappa och vänner. Vid jämförelse mellan flickornas och pojkarnas självkänsla uppmättes signifikanta könsskillnader. Flickorna hade signifikant lägre basal självkänsla ($t(121) = -4,72, p < 0,001$) och effektstorleken för skillnaden var stor ($d = 0,91$). Flickorna hade signifikant högre förvärvad självkänsla än pojkarna ($t(121) = 2,38, p < 0,001$), effektstorleken var svag men nära gränsen för måttlig ($d = 0,46$).

Fråga 4. Finns det könsskillnader i anknytning?

Det förelåg inga signifikanta könsskillnader i anknytning, varken på helskalenivå eller för någon av delskalorna mamma, pappa eller vänner. Se tabell 4.

Tabell 4

Könsskillnader för samtliga undersökta variabler, angivet med t-värde. För de skillnader som är statistiskt signifikanta anges även effektstorlek i Cohen's d.

	Flickor (n=83)	Pojkar (n=40)	t	p	d
	M (SD)				
Basal självkänsla	46,5 (8,0)	53,3 (6,3)	- 4,72**	< 0,001	0,91
Förvärvad självkänsla	49,2 (6,6)	46,1 (7,4)	2,38**	< 0,001	0,46
Relationer på helskalan	289,8 (39,8)	294,2 (30,2)	- 0,61	>0,05	-
Relationer till mamma	101,1 (16,0)	99,2 (14,1)	0,63	>0,05	-
Relationer till pappa	87,0 (22,9)	93,6 (19,1)	- 1,59	>0,05	-
Relationer till vänner	101,8 (12,6)	101,3 (12,8)	0,20	>0,05	-

Fråga 5. Hur ser fördelningen av självkänslityperna ut i samplet?

För att närmare undersöka de fyra självkänslityperna Johnson beskrivit (Johnson, 2002), användes samma tillvägagångssätt för att klassificera individerna. Därmed valdes de individer ut som hamnade under 40:e och/eller över 60:e percentilen på basal respektive förvärvad självkänsla. Vidare fick de med hög/hög-profil (typ 1) och låg/låg-profil (typ 4) ha en skillnad på högst 0,3 mellan sina medelvärden för items på basal respektive förvärvad självkänsla (detta för att undvika att inkludera personer som visserligen hade hög-hög eller låg-låg profil, men ändå hade stor skillnad mellan sina värden på basal och förvärvad, då de i så fall inte skulle vara ”sanna” hög-höga eller låg-låga utan ha för stor relativ skillnad mellan skalorna). 56 individer kunde klassificeras i någon av de fyra självkänslityperna, övriga 67 hade värden inom den mer neutrala zonen av samplet och hamnar då gruppen ”ej uttalad självkänslotyp”, hädanefter kallad typ 5 eller ’neutral’ självkänslotyp. I tabell 5 redovisas fördelningen i självkänslotyp.

Tabell 5

Fördelning i de fyra självkänslityperna och den femte ”neutrala” typen.

	Antal	Andel av helgrupp (i %)	Andel av flickor (i %)	Andel av pojkar (i %)
Självkänslotyp				
1. <i>Enhancing</i> (hög basal - hög förvärvad)	10	8,1	7,2	10,0
2. <i>Striving</i> (låg basal - hög förvärvad)	19	15,4	20,5	5,0
3. <i>Maintaining</i> (hög basal - låg förvärvad)	18	14,6	6,0	32,5
4. <i>Renouncing</i> (låg basal - låg förvärvad)	9	7,3	8,4	5,0
5. Ingen uttalad självkänslotyp	67	54,5	57,8	47,5
Total	123	100	100	100

Fråga 6. Finns det skillnader i relationstrygghet beroende på vilken självkänslotyp man tillhör? I tabell 6 redovisas de olika självkänslotypernas medelvärden och standardavvikelse för de olika relationerna samt för relationer i helskala.

Tabell 6

Medelvärden och standardavvikelser på relation till mamma, pappa, vänner och i helskala för de olika självkänslotyperna.

	Relation till mamma	Relation till pappa	Relation till vänner	Relationer i helskala
	<i>M (SD)</i>			
1. <i>Enhancing</i> (hög basal - hög förvärvad)	106,6 (12,1)	106,8 (12,4)	108,1 (10,7)	321,5 (27,4)
2. <i>Striving</i> (låg basal - hög förvärvad)	103,0 (15,6)	88,3 (19,4)	99,8 (13,5)	291,1 (34,8)
3. <i>Maintaining</i> (hög basal -låg förvärvad)	105,6 (14,6)	103,6 (12,6)	107,8 (8,1)	317,0 (27,7)
4. <i>Renouncing</i> (låg basal -låg förvärvad)	95,4 (14,3)	86,1 (18,8)	96,7 (14,8)	278,1 (20,0)
5. Ingen uttalad självkänslotyp	98,1 (15,6)	83,3 (23,2)	100,2 (12,8)	281,6 (37,4)

ANOVA utfördes på självkänslotyp 1-4. Typ 5 inkluderades inte då syftet var att undersöka de mer uttalade typerna. ANOVA:n visade att det fanns signifikanta skillnader i relationstrygghet till pappa: $F(3, 52) = 5,3, p = 0,003$, partial eta squared: 0,236, vänner: $F(3, 52) = 3,0, p = 0,041$, partial eta squared: 0,146 samt för relationer i helskala: $F(3, 52) = 5,9, p = 0,002$, partial eta squared 0,253 beroende på självkänslotyp. Samtliga effektstorlekar var stora. Relation till mamma var däremot inte signifikant kopplad till självkänslotyp.

Post Hoc-test med Tukey HSD

Pappa: signifikanta skillnader förelåg

mellan typ 1 ($M = 106,6, SD = 12,4$) och typ 2 ($M = 88,3, SD = 19,4$);

mellan typ 1 ($M = 106,6, SD = 12,4$) och typ 4 ($M = 86,1, SD = 18,8$);

mellan typ 2 ($M = 88,3, SD = 19,4$) och typ 3 ($M = 103,6, SD = 12,6$).

Vänner: inga signifikanta skillnader mellan några typer enligt Tukey HSD.

Relationer i helskala: signifikanta skillnader förelåg

mellan typ 1 ($M = 106,6$, $SD = 12,4$) och typ 4 ($M = 86,1$, $SD = 18,8$);

mellan typ 2 ($M = 88,3$, $SD = 19,4$) och typ 3 ($M = 103,6$, $SD = 12,6$);

mellan typ 3 ($M = 103,6$, $SD = 12,6$) och typ 4 ($M = 86,1$, $SD = 18,8$).

Fråga 7. Finns det några könsskillnader i fördelningen i de fyra självkänsletyperna?

Genom Chi-två-test undersöktes först om det förelåg signifikanta könsskillnader för självkänslotyp, vilket det gjorde $\chi^2(4) = 18,34$, $p < 0,001$, Cramer's $V = 0,386$. Sedan utfördes Chi-två-test för varje självkänslotyp. För självkänslotyp *Striving*, 2, och *Maintaining*, 3, fanns signifikanta könsskillnader ($\chi^2(1) = 4,953$, $p < 0,05$, $\phi = -0,201$) respektive $\chi^2(1) = 15,145$, $p < 0,001$, $\phi = 0,351$). Fler flickor än pojkar hade självkänslotyp 2, effektstorleken var liten. Fler pojkar än flickor hade självkänslotyp 3, effektstorleken var måttlig. För övriga tre typer fanns inga signifikanta könsskillnader.

Diskussion

Resultatdiskussion

Föreliggande studies hypotes, grundad i tidigare forskning om självkänsla och anknytningsteori, var att det skulle föreligga ett samband mellan basal självkänsla och anknytning. Resultaten visar att det finns ett statistiskt signifikant måttligt starkt ($r = 0,45$) samband mellan basal självkänsla och trygg anknytning. Därmed kan studiens hypotes bekräftas. Detta är i linje med tidigare forskning (Bringle & Bagby, 1992; Bylsma, Cozzarelli, & Sumer, 1997; Cassidy, 1988; Feeney & Noller, 1990; Mickelson, Kessler, & Shaver, 1997).

Resultaten visar som väntat att det inte föreligger något samband mellan förvärvad självkänsla och anknytning. Det tycks alltså som att den prestationsbaserade självkänslan inte påverkar eller påverkas av individens relationer.

Som redovisats i teoriavsnittet visar en stor mängd forskning att flickor och kvinnor generellt har signifikant lägre självkänsla än pojkar och män. Föreliggande studie visar att flickorna i tredje året på gymnasieskolan har signifikant lägre självkänsla än pojkarna och effektstorleken för könsskillnaden var stor ($d = 0,91$). Samtidigt hade flickorna signifikant högre förvärvad självkänsla. Detta antyder att flickor i större utsträckning skulle ha den

ohälsosamma kombinationen låg basal och hög förvärvad självkänsla, något som bekräftas och undersöks vidare i frågeställning 7.

Det föreligger inga signifikanta könsskillnader i anknytning, vilket är i linje med tidigare forskning (Broberg, 2006). Man kan dock problematisera detta och tänka sig att flickorna trots lägre basal självkänsla har likvärdiga relationer eller anknytningstrygghet som pojkarna. Med beaktande av att basal självkänsla och trygg anknytning samvarierar, borde flickorna följaktligen även ha lägre poäng på relationsskalorna. Att det inte är så kan tolkas på flera sätt. Flickorna har inte sämre relationer än pojkarna, vilket är positivt. Å andra sidan är det möjligt att könsskillnaden i självkänsla vore ännu större om man kontrollerade för anknytning, det vill säga att relationsskapandet är det som kan höja eller kompensera för flickors basala självkänsla medan pojkar inte behöver det i samma utsträckning.

Viktigt att notera är att i fördelningen av de fyra självkänsletyperna faller de flesta, närmare bestämt 54,5 %, inte inom någon av de mer uttalade typerna utan i den femte, mer neutrala typen. Både för flickor och pojkar är detta den vanligaste gruppen att tillhöra. Detta skiljer sig något från Johnsons resultat, där 65,3 % inte uppfyllde kriterierna för någon av typ 1-4 (Johnson, 2002). Fördelningen i de olika typerna skiljer sig en del från Johnsons studie, där 30,3 % tillhör *Enhancing* (jmf. 17,9 % i föreliggande studie), 23,2 % *Striving* (jmf. 33,9 % i föreliggande studie), 17,6 % *Maintaining* (jmf. 32,1 % i föreliggande studie) och 28,9 % *Renouncing* (jmf. 16,1 % i föreliggande studie). En förklaring till detta kan vara att Johnsons urval bestod av en grupp universitetsstudenter med en medelålder på 23 år. Bland universitetsstudenter kan man tänka sig att andelen med hög förvärvad självkänsla är högre än i normalpopulationen, det vill säga att resultaten i föreliggande studie möjligen är mer generaliserbara. Dock ter sig den stora andelen i *Renouncing*-gruppen något kontraintuitiv då det är rimligt att åtminstone hög självkänsla på antingen basal eller förvärvad självkänsla kan behövas för att ha lust eller annan drivkraft för att bedriva högre studier. Näst efter den 'neutrala' femte självkänslotypen är *Striving* (låg basal, hög förvärvad) den vanligaste typen för flickor att tillhöra (20,5 % av flickorna har denna) och *Maintaining* (hög basal, låg förvärvad) den vanligaste (näst efter den neutrala typen) för pojkar att tillhöra (32,5 % av pojkarna har denna).

Post-hoc-testerna visar att relation till pappa samt relation i helskala kan kopplas till självkänslotyp. Individerna med självkänslotypen *Enhancing* (hög basal, hög förvärvad) har signifikant bättre relation till pappan än vad individerna med *Striving* (låg basal, hög förvärvad) eller *Renouncing*-typen (låg basal, låg förvärvad) har. *Striving*-typen har även signifikant lägre på relation till pappa-skalan än *Maintaining*-typen har. Varför detta samband

finns för relationen till pappa men inte till mamma är mer än denna studie kan förklara. Det komplicerar bilden som korrelationsmatrisen i tabell 2 ger, där relationer till mamma, pappa och vänner är ganska likvärdiga i sitt samband med basal självkänsla. Föreliggande studie visar att de med sämre relation till pappa i betydligt större utsträckning tillhör någon av de ohälsosamma självkänsletyperna *Striving* eller *Renouncing*. Då signifikant fler flickor än pojkar tillhör typen *Striving*, kan man vidare fundera över vad detta kan säga om särskilt flickors relation till sina pappor. Det skulle kunna betyda att flickor med sämre relation till sin pappa löper större risk att få denna ohälsosamma självkänslotyp, men mer forskning krävs för att undersöka detta. För relation till vänner visade ANOVA att signifikanta skillnader förelåg mellan självkänsletyperna, men Post hoc-testerna visade inte dessa skillnader, detta troligen Tukey HSD är ett mer konservativt test än ANOVA och kräver större skillnader för att ge signifikanta resultat.

För relation i helskala fanns också signifikanta skillnader kopplat till självkänslotyp. *Renouncing*-typen (låg basal, låg förvärvad) hade signifikant lägre på relation i helskala än både typerna *Enhancing* (hög basal, hög förvärvad) och *Maintaining* (hög basal, låg förvärvad). *Striving* (låg basal, hög förvärvad) hade signifikant lägre på relation i helskala än *Maintaining* (hög basal, låg förvärvad).

Genom att studera de fyra kombinationerna av basal och förvärvad självkänsla kan denna studie visa att flickor i betydligt större utsträckning än pojkar har självkänslotypen *Striving* (låg basal, hög förvärvad), som Johnson funnit ha signifikant högre ohälsotal än samtliga tre andra typer (2002). Signifikant fler pojkar än flickor hade den hälsosamma självkänslotypen *Maintaining* (hög basal, låg förvärvad).

Metoddiskussion

Instrument

Som tidigare behandlats i avsnittet *Att mäta självkänsla* finns ofrånkomliga svårigheter med att fånga något så subjektivt som självkänsla. Troligen uppfattar inte alla deltagare påståendena på samma sätt, eller behåftar dem med olika värden. Risken för bias av social önskvärdhet föreligger alltid med självskattningsformulär, och bör beaktas då man tolkar resultatet (Shaughnessy, Zechmeister & Zechmeister, 2011). Johnson (2003) har även belyst fenomenet med en psykologiskt defensiv hög självkänsla, det vill säga att individer på ett omedvetet plan skyddar sig mot sin sårbarhet genom försvarsmekanismer som förnekar denna sårbarhet och som gör att den medvetna nivån av självkänsla är högre än den ”verkliga”

självkänslan. Detta förekommer särskilt uttalat hos personer med en narcissistisk problematik. Johnsons självkänsllemått valdes i denna studie för att det bedömdes vara ett mindre trubbigt självskattningsformulär för självkänsla än många andra vanliga skalor som snarare mäter självvärdering. Målet var att i möjligaste mån fånga den upplevelsebaserade självkänslan hos deltagarna, samtidigt som det skulle vara en undersökning av fler deltagare än vad som hade varit möjligt med en kvalitativ studie.

Frågorna i formulären anpassades av författaren något till ett språk som lätt skulle förstås av gymnasieeleverna, se bilaga B.

VIPIL är även det ett självskattningsformulär och risken för att respondenterna svarar socialt önskvärt finns därmed även för detta. Man kan också när det gäller VIPIL tänka sig att individer svarar mer positivt om sina relationer på grund av psykologiska försvarsmekanismer. Möjligen är relationskvalitet något lättare att nå med kvantitativa metoder än vad självkänsla är.

Deltagare

Författarens ambition var att rekrytera elever från en variation av gymnasieprogram och kommuner, för att få en så representativ spridning som möjligt i samplet. Det visade sig dock vara svårare än väntat att få skolor att delta, då det fanns en mättnad beträffande deltagande i forskningsprojekt på många skolor och de valde då av tidsskäl att tacka nej till deltagande i ytterligare studier. En majoritet av de deltagande skolorna var mindre, privat drivna gymnasier. Det är möjligt att större och mer representativa elevpopulationer fanns i de skolor som var överbelastade och tackade nej, det vill säga att de deltagande skolornas elevpopulationer möjligen skiljde sig systematiskt från de skolor som tackade nej. Könsfördelningen för samplet var sned, med 67 % flickor och 33 % pojkar.

Bortfall

Bortfallet var 37 av 169 elever, eller 21,9 %. Av dessa var 34 frånvarande vid undersökningstillfället, och tre avstod från att delta. De flesta klasser hade i förväg fått en kortare beskrivning av den förestående undersökningen av sin lärare. Man kan tänka sig att de med låg självkänsla och/eller sämre relationer reagerade mer negativt på informationen om studien, och därmed valde att utebli. Tidigare forskning har även visat att frånvaro från skolan är vanligare bland de med lägre självvärdering (Ouvinen-Birgerstam, 1984).

I den statistiska analysen föll ytterligare nio deltagare bort. Sex av dessa för att de saknade svar på hela pappa-skalan i VIPIL, en för att svar saknades på hela mamma-skalan, och de övriga två på grund av att de hade mer än ett missat svar på Johnsons skalor, eller mer

än två missade svar på någon delskala i VIPIL. Då ett samband funnits mellan basal självkänsla och anknytning, är det tänkbart att de deltagare som saknade relation till en förälder också skilde sig i självkänsla, men n-talet var för litet för att göra separata statistiska analyser på dessa individer. Det är dock inte säkert att de som inte svarade på pappa- eller mammaskalan gjorde så på grund av en frånvarande förälder, det kan också berott på misstag. Författaren valde att helt utesluta de med saknade mamma- eller pappasvar från den statistiska analysen, detta för att alla beräkningar skulle göras på samma individer och vara jämförbara med varandra.

Procedur

Klasserna var stora och att exempelvis flytta isär från varandra vid undersökningen var i de flesta fall inte möjligt. Detta kan ha ökat risken för benägenheten att svara mindre ärligt.

Etik

Då respondenterna gick i tredje året på gymnasieskolan bedömde författaren tillsammans med uppsatshandledaren att samtycke från föräldrar inte behövde inhämtas trots att en del av deltagarna kan ha varit 17 år, det vill säga omyndiga.

Frågorna i formulären berör personliga ämnen om ens känslor för sig själv och relationer till nära andra. Då deltagandet var anonymt fanns ingen möjlighet för forskaren att göra något i de fall där självkänslan och/eller relationer till nära andra skattades mycket lågt. Vid undersökningstillfällena uppmanades eleverna därför att vända sig till elevhälsovården om vidare tankar och känslor väcktes av frågorna.

Avslutande reflektioner

Praktiska implikationer

Föreliggande studie visar och bekräftar att flickor har signifikant lägre självkänsla än pojkar, vilket är känt från en stor mängd tidigare forskning. Men den visar utöver detta att *kombinationen* av basal och förvärvad självkänsla är mer intressant än att bara titta på siffror för basal och förvärvad självkänsla för sig. Vidare visar resultaten att den självkänslakombination man har är också signifikant kopplad till ens totala relationspoäng på VIPIL, samt till pappa-delskalan på VIPIL. Studien kan inte säga något om orsakssamband, men det är utifrån tidigare forskning snarare troligt att relationer till föräldrar (anknytning)

påverkar självkänslan än tvärtom. Denna studie undersöker inte psykisk ohälsa per se, men tidigare forskning har visat samband mellan låg självkänsla och psykisk ohälsa (Sowislo & Orth, 2013), liksom mellan otrygg anknytning och psykisk ohälsa (Sund & Wichström, 2002; Viana & Rabian, 2008). Det ter sig därmed inte långsökt att dra slutsatsen att studiens resultat kan säga något om vilka grupper som löper högre risk att drabbas av psykisk ohälsa. Var femte flicka i denna studie tillhör självkänslotypen *Striving*, med låg basal och hög förvärvad självkänsla. Individerna i denna grupp har signifikant lägre poäng på relation till pappa än de två typerna med hög basal självkänsla, typen *Enhancing* och typen *Maintaining*. Den har vidare signifikant lägre poäng på relation i helskala än vad *Maintaining*-typen har. Denna studie indikerar att en sämre relation till sina pappor skulle kunna ha ett samband med det toxiska och kompenserande presterandet i denna grupp. Uppmaningen till föräldrar skulle således vara att pappan bör ta ett jämlikt ansvar och engagemang i föräldraskapet, samt att inte betrakta faderskapet som sekundärt till moderskapet. En sådan välmenande uppmaning till enskilda föräldrar är dock uddlös om inte strukturella aspekter beaktas i analysen. Det finns i samhället övergripande ojämlikheter i livsvillkoren för kvinnor och män och att dessa även har negativ inverkan på föräldraskapet är dessvärre att förvänta. Dock kan såväl föräldrar, pedagoger, skolpsykologer som övrig skolvårdspersonal med kunskap om dessa förhållanden göra insatser på mikronivå för att lyfta ungdomar med lägre basal självkänsla. Exempelvis på sådana insatser kan vara samtalsgrupper för elever som upplever psykisk ohälsa eller hög nivå av stress kopplat till prestationer. Vidare kan kunskapen om det avgörande i kombinationen mellan basal och förvärvad självkänsla användas för att problematisera bilden av 'duktiga elever' och erbjuda en modell för att förstå varför det flitiga presterandet för vissa snarare tycks leda till stress och utmattning än att stärka och ge en positiv känsla av kompetens. I skolans värld är de akademiska prestationerna i centrum, men forskning som denna indikerar vikten av att ifrågasätta hur avgörande dessa prestationer egentligen är om man företräder ett helhetsperspektiv där hälsa och livstillfredsställelse tillmäts större värde än betyg och yttre framgång.

Förslag för vidare forskning

Den viktiga distinktionen mellan basal och förvärvad självkänsla påkallar ett behov av att problematisera en stor del av hittillsvarande forskning om självkänsla då det är möjligt att skalorna som använts är förenklade och i större utsträckning undersöker det som i Johnsons modell kallas basal självkänsla. Detta kan undersökas genom valideringsstudier i vilka

Johnsons självkänslskalor jämförs med andra vanliga självkänsl- eller självbildsmått, exempelvis Ouvinen-Birgerstams *Jag tycker jag är*.

Med utgångspunkt i den stora mängd forskning som påvisar samband mellan anknytning och psykisk ohälsa vore det angeläget att vidare undersöka förhållandet mellan anknytning, psykisk ohälsa och basal och förvärvad självkänsla. Särskilt intressant vore det att närmare studera pappa-relationens betydelse för självkänslotyp, med föreliggande studies resultat i åtanke.

Som tidigare nämnts finns det ofrånkomliga svårigheter och problem med att med kvantitativa självskattningsskalor mäta subjektivt upplevda fenomen som självkänsla. Det vore intressant att göra studier som kombinerar Johnsons självkänslmått med kvalitativa metoder, för att närmare undersöka vad resultat på detta mått innebär för individer, vilka berättelser, upplevelser och erfarenheter som finns bakom svaren i självskattningsformulären.

Slutsatser

Föreliggande studie visar att det finns ett samband mellan basal självkänsla och anknytning. Den bekräftar även tidigare forskning som visar att flickor har signifikant lägre självkänsla än pojkar. Den distinktion mellan basal och förvärvad självkänsla som Johnson och Forsman funnit (1996), valideras genom denna studie då överlappningen mellan de båda var låg ($r = -0,11$) och inte statistiskt signifikant. Särskilt viktig tycks relationen till pappa vara för vilken självkänslotyp man har, då de fanns signifikanta skillnader i relation till pappa för de olika självkänslotyperna. Studien lyfter behovet av att ta hänsyn till kombinationen av basal och förvärvad självkänsla då ett ensidigt fokus på förvärvad självkänsla kan ge vilseledande slutsatser. För att nå säkrare resultat skulle studien behöva replikeras och gärna genomföras med ett större antal deltagare. Studien ger stöd åt betydelsen av insatser med exempelvis anknytningspedagoger för att minska förekomsten av otrygg anknytning.

Referenser

- Ainsworth, M. D., Blehar, M. C., Waters, E. & Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Alfasi, Y., Gramzow, R. H., & Carnelley, K. B. (2010). Adult attachment patterns and stability in esteem for romantic partners. *Personality and Individual Differences*, 48(5), 607-611.
- Armsden, G. (1986). *Attachment to parents and peers in late adolescence: Relationships to affective status, self-esteem, and coping with loss, threat and challenges*. Doctoral Dissertation, University of Washington.
- Armsden, G. C., & Greenberg, M. T. (1987). The Inventory of Parent and Peer Attachment: Individual Differences and Their Relationship to Psychological Well-Being in Adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 16(5), 427-451.
- Armsden, G.C., McCauley, E., Greenberg, M.T., Burke, P.M., & Mitchell, J.R. (1990). Parent and peer attachment in early adolescent depression. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 18(6), 683-697.
- Aron, A., Aron, E. N. & Coups, E. J. (2008). *Statistics for the behavioral and social sciences: A brief course*. (4. uppl.). New Jersey: Pearson Education.
- Bakermans-Kranenburg, M. J., van IJzendoorn, M. H., & Juffer, F. (2003). Less is more: Meta-analyses of sensitivity and attachment interventions in early childhood. *Psychological Bulletin*, 129(2), 195-215.
- Beatson, J., & Taryan, S. (2003). Predisposition to depression: The role of attachment. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 37(2), 219-225.
- Berk, L. E. (2006). *Development through the lifespan* (4. uppl.). Boston: Allyn and Bacon.
- Blom, V. (2011). Striving for self-esteem. Conceptualizations and role in burnout. Stockholm: Department of Psychology, Stockholm University.
- Bowlby, J. (1958). The nature of a child's tie to his mother. *International Journal of Psycho-Analysis*, 39, 350-373.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss, Volume 1: Attachment*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss, Volume 2: Separation – Anxiety and Anger*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1977). The making and breaking of affectional bonds. I. Aetiology and psychopathology in the light of attachment theory. An expanded version of the Fiftieth

- Maudsley Lecture, delivered before the Royal College of Psychiatrists, 19 November 1976. *British Journal of Psychiatry*, 130(3), 201-210.
- Bowlby, J. (1988). *En trygg bas. Kliniska tillämpningar av bindningsteorin*. Svensk översättning (1994). Stockholm: Natur och Kultur.
- Braunstein-Bercovitz, H., Benjamin, B. A., Asor, S., & Lev, M. (2012). Insecure attachment and career indecision: Mediating effects of anxiety and pessimism. *Journal of Vocational Behavior*, 81(2), 236-244.
- Bringle R. G., & Bagby, G. J. (1992). Self-esteem and perceived quality of romantic and family relationships in young adults. *Journal of Research in Personality*, 26(4), 340-356.
- Broberg, A., Granqvist, P., Ivarsson, T., & Risholm Mothander, P. (2006). *Anknytningsteori. Betydelsen av nära känslomässiga relationer*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Broberg, A., Granqvist, P., Ivarsson, T., & Risholm Mothander, P. (2008). *Anknytning i praktiken. Tillämpningar av anknytningsteorin*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Bylsma, W.H., Cozzarelli, C., & Sumer, N. (1997). Relation between adult attachment styles and global self-esteem. *Basic and Applied Social Psychology*, 19(1), 1-16.
- Cassidy, J. (1988). Child-Mother Attachment and the Self in Six-Year-Olds. *Child Development*, 59(1), 121-134.
- Collins, N. L., & Read, S. J. (1990). Adult Attachment, Working Models, and Relationship Quality in Dating Couples. *Journal of Personality & Social Psychology*, 58(4), 644-663.
- Collins, N. L., Ford, M. B., Guichard, A. C., & Allard, L. M. (2006). Working models of attachment and attribution processes in intimate relationships. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 32(2), 201-219.
- Downing, H. M., & Nauta, M. M. (2010). Separation-Individuation, exploration, and identity diffusion as mediators of the relationship between attachment and career indecision. *Journal of Career Development*, 36(3), 207-227.
- Easterbrooks, M. A., & Goldberg, W. A. (1984). Toddler Development in the Family: Impact of Father Involvement and Parenting Characteristics. *Child Development*, 55(3), 740-752.
- Ein-Dor, T., Mikulincer, M., Doron, G. & Shaver, P. R. (2010). The attachment paradox: How can so many of us (the insecure ones) have no adaptive advantages? *Perspectives on Psychological Science*, 5(2), 123-141.
- Eliasson, A. (2013). *Kvantitativ metod från början*. (3. uppl.). Lund: Studentlitteratur.

- Feeney, J. A., & Noller, P. (1990). Attachment style as a predictor of adult romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(2), 281-291.
- Forsman, L., & Johnson, M. (1996). Dimensionality and validity of two scales measuring different aspects of self-esteem. *Scandinavian Journal of Psychology*, 37(1), 1-15.
- Fraley, R. C., & Davis, K. E. (1997). Attachment formation and transfer in young adults' close friendships and romantic relationships. *Personal Relationships*, 4(2), 131-144.
- Harter, S. (1999). *The construction of the self: A developmental perspective*. New York: Guilford Press.
- Harter, S. (2006). The Self. I Eisenberg (Red.), *Handbook of child psychology*. (3. Uppl.). social, emotional and personality development (s. 505-570). New Jersey: John Wiley & Sons.
- Hazan, C., & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3) 511-524.
- Hazan, C., & Shaver, P. (1990). Love and work: An attachment-theoretical perspective. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(2), 270-280.
- Heller, R., & Levine, A. (2011). *Attached: The New Science of Adult Attachment and How It Can Help You Find – and Keep – Love*. Tarcher/Penguin.
- Johnson, M. (2002). The importance of self-attitudes for type A-B, internality-externality and health status. *Personality and Individual Differences*, 33(5), 777-790.
- Johnson, M. (2003). *Självkänsla och anpassning*. Lund: Studentlitteratur.
- Johnson, M. (2010). Depressive styles, self-esteem structure, and health: a dynamic approach to differential vulnerability in self-criticism and dependency. *Individual Differences Research*, 8(1), 45-66.
- Johnson, M., & Blom, V. (2007). Development and validation of two measures of contingent self-esteem. *Individual Differences Research*, 5(4), 300-328.
- Josefsson, D., & Linge, E. (2008). *Hemligheten – Från ögonkast till varaktig relation*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Kling, K. C., Hyde, J. S., Showers, C. J., & Buswell, B. N. (1999). Gender Differences in Self-Esteem: A Meta-Analysis. *Psychological Bulletin* 125(4), 470-500.
- Lamb, M. E., & Stevenson, M. B. (1978). Father and infant relationships. *Youth & Society*, 9(3), 277-298.
- Main, M., & Cassidy, J. (1988). Categories of Response to Reunion With the Parent at Age 6: Predictable From Infant Attachment Classifications and Stable Over a 1-Month Period. *Developmental Psychology* 24(3),415-426.

- Main, M., & Weston, D. R. (1981). The Quality of the Toddler's Relationship to Mother and to Father: Related to Conflict Behavior and the Readiness to Establish New Relationships. *Child Development*, 52(3), 932-940.
- McCormick, C. B., & Kennedy, J. H. (1994). Parent-Child Attachment Working Models and Self-Esteem in Adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 23(1), 1-18.
- Mickelson, K. D., Kessler, R. C., & Shaver, P. R. (1997). Adult attachment in a nationally representative sample. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73(5), 1092-1106
- Mojgan, F. N., Abdul Kadir, R., Noah, S. M., & Hassan, S. A. (2013). The Relation of Career Indecision and Parental Attachment among Iranian Undergraduate Students. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 35(4), 251-260.
- Oakley-Browne, Joyce, P. R., M. A., Wells, J. E. Bushnell, J. A., & Hornblow, A. R. (1995). Adverse parenting and other childhood experience as risk factors for depression in women aged 18-44 years. *Journal Of Affective Disorders*, 34(1), 13-23.
- Ouvinen-Birgerstam, P. (1984). Identitetsutveckling hos barn. En jämförelse mellan finska, jugoslaviska och svenska barn. Lund: Studentlitteratur.
- Pallant, J. (2013). *SPSS survival manual: A step by step guide to data analysis using IBM SPSS* (5. uppl.). Maidenhead: Open University Press/McGrawHill.
- Paterson, J., Pryor, J., & Field, J. (1995). Adolescent attachment to parents and friends in relation to aspects of self-esteem. *Journal of Youth and Adolescence*, 24(3), 365-376.
- Rice, K. G. (1990). Attachment in Adolescence: A Narrative and Meta-Analytic Review. *Journal of Youth and Adolescence*, 19(5), 511-538.
- Shaughnessy, J. J., Zechmeister, E. B., & Zechmeister, J. S. (2011). *Research methods in psychology* (9. uppl.). New York: McGraw-Hill.
- Sigrell, B. (2000). *Psykoanalytiskt orienterad psykoterapi*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Sowislo, J. F., & Orth, U. (2013). Does low self-esteem predict depression and anxiety? A meta-analysis of longitudinal studies. *Psychological Bulletin*, 139(1), 213-240.
- Sperling, M. B., & Berman, W. H. (1991). An Attachment Classification of Desperate Love. *Journal of Personality Assessment*, 56(1), 45-55.
- Sund, A. M., & Wichstrom, L. (2002). Insecure attachment as a risk factor for future depressive symptoms in early adolescence. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 41(12), 1478-1485.
- Viana, A. G., Rabian, B. (2008). Perceived attachment: Relations to anxiety sensitivity, worry, and GAD symptoms. *Behaviour Research and Therapy*, 46 (6), 737– 747.

- Vignoli, E. (2009). Inter-Relationships among Attachment to Mother and Father, Self-Esteem, and Career Indecision. *Journal of Vocational Behavior*, (75)2, 91-99.
- Wartner, U. G., Grossmann, K., Fremmer-Bombik, E., & Suess, G. (1994). Attachment patterns at age six in south Germany: Predictability from infancy and implications for preschool behavior. *Child Development*, 65(4), 1014-1027.
- Wei, M., Russell, D. W., & Zakalik, R. A. (2005). Adult Attachment, Social Self-Efficacy, Self-Disclosure, Loneliness, and Subsequent Depression for Freshman College Students: A Longitudinal Study. *Journal of Counseling Psychology*, 52(4), 602-614.

Jag är: Flicka
 Pojke

Födelseår: _____

Skola: _____

Vilka språk talar du hemma för det mesta?

Svenska
Svenska och annat
Annat

Om annat, vilket? _____

Studie om självbild

Materialet består av två olika enkäter:

1. *"Viktiga personer i mitt liv"* som har tre delar på tre blad

I. Relation till mamma

II. Relation till pappa

III. Relation till vänner

2. *"Om mig själv"* som består av fyra olika blad

Olika personer är olika. Läs varje mening och kryssa för ett alternativ som stämmer för dig. Det finns inget svar som är bättre eller sämre. Du ska svara på hur ofta det beskrivna sättet att vara stämmer på dig.

Kom ihåg att du är helt anonym, ingen får reda på vad just du svarat!

Hur ofta stämmer det beskrivna sättet att vara på dig?

	Stämmer nästan aldrig	Stämmer sällan	Stämmer ibland, ibland inte	Stämmer ofta	Stämmer nästan alltid
ÖVNING: Jag är trött på kvällen	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐

Bilaga B – Språkliga justeringar för att passa gymnasieungdomar

Exempel på typen av språkliga justeringar som författaren gjorde i Forsman och Johnsons *Basic self-esteem scale* och *Earning self-esteem scale* för att bättre passa gymnasieungdomar. Ändringarna i fetstil, originalformuleringarna inom hakparentes.

Exempel från basic self-esteem scale:

När jag vill vara för mig själv har jag lätt **att kräva att vara ifred** [*hävda rätten att få vara ifred*]

Exempel från earning self-esteem scale:

Det är inte så viktigt för mig [*Min självkänsla påverkas inte av*] att jag får bestämma eller **påverka** [*ha inflytande*]

LUNDS UNIVERSITET

Institutionen för psykologi

Hej!

Just nu pågår vid Lunds universitet ett forskningsprojekt om barns och ungas självkänsla, under ledning av docent Pirjo Birgerstam och fil. doktor Eva Hoff. Studien vi ska genomföra denna höst rör hur självkänsla och relationer till nära andra hänger ihop. Ett värde av denna forskning är att i förlängningen öka förutsättningarna för att hjälpa de unga som mår dåligt eller känner sig osäkra på sig själva, så att deras möjligheter att gå trygga ut i vuxenlivet blir större.

Nu undrar vi om det finns möjlighet att komma till er skola och låta eleverna i några klasser som går tredje året på gymnasiet att svara på ett par frågeformulär. Proceduren tar omkring 45 minuter totalt. Deras svar kommer givetvis att vara anonyma och deras deltagande frivilligt. Skolan kommer likaså att vara anonym.

Tidpunkten för undersökningen kommer att vara någon gång i oktober eller november. Vi hör av oss per telefon snart för att höra om ni har möjlighet att delta.

När uppsatsen är färdig kan ni få ta del av resultaten om ni önskar. Vi kommer gärna till er och berättar mer om självkänsla och dess koppling till relationer om ni är intresserade av det. Ni får självklart gärna höra av er med frågor till oss!

Med vänliga hälsningar,

Eva Hoff, fil.dr.

046-222 87 67

eva.hoff@psy.lu.se

Jennie Pybus, forskningsassistent

070-464 80 85

kov02jpy@student.lu.se